

"Edirne'de Kültür ve Sanat"

**Ender
Bilar**

www.enderbilar.com

EDİRNE'NİN KURTULUŞU VE ATATÜRK'ÜN KURTULUŞ MESAJI

Serhad kent Edirne, tarihi süreç içinde stratejik ve jeopolitik önemiyle Balkanların en önemli şehri, Osmanlının da ikinci başkenti olmuştur. Edirne Bizans döneminde İstanbul'u koruyan kent konumunda iken Osmanlı döneminde de İstanbul'u feth eden kent olmuştur.

Çağdaş Cumhuriyetin aydınlık yüzü olan bu kent dört kez işgal görmüştür. Gördüğü bu işgaller sonucunda kent halkı birçok göçlere, zulüm ve işkencelere tanıklık etmiştir.

Bugün düşman işgalinden kurtuluşunun 103. yıl dönümünü kutlayan Serhat Kenti Edirne, 25 Kasım 1922 günü Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının ülkemizi düşman işgalinden kurtarmak için yaktığı kurtuluş meşalesiyle tekrar bağımsız ve özgürlüğüne kavuşmuştur.

19 Mayıs 1919 da M. Kemal Atatürk'ün Samsun'a çıkmasıyla başlayan bu hareket ülke sathına yayılmış, birçok cephede verilen mücadeleler sonunda kazanılmıştır.

Bu zaferlerin ardından 11 Ekim 1922 tarihinde Birleşik Krallık ile Ankara hükümeti arasında Mudanya'da imzalanan ateşkes antlaşması üç gün sonra 14 - 15 Ekim 1922 günü gece yarısı yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle 15 gün içinde Yunan ordusunun Meriç'in batısına çekilmesi ve bir ay sonra da

Doğu Trakya'nın tamamen BMM Hükümeti'ne teslimine karar verilmiştir. Trakya'yı teslim almak üzere İzmir Mebusu Refet Paşa görevlendirilmiştir.¹

Mudanya antlaşması gereği de Yunanlı askerlerinin tamamı şehrin teslim tutanağının imzalandığı 25 Kasım 1922'nin dört beş gün öncesinde şehri tahliye etmişti. Antlaşma gereği de Fransız polisi Yunan askerlerinin geçeceği caddelerde gerekli tedbirleri almıştı.

Ancak Yunanlılar çekilince yönetimi üstlenecek kimse kalmadığından, birçok tehlikeyi göze alarak tahliyeden önce şehre giren Lütfi Arif Bey Edirne'deki bazı kişilerin katılımıyla geçici bir hükümet kurmuş ve Türk ordusu şehre girinceye kadar yönetimi üstlenmişti.

Bu geçici hükümet askerleri karşılamak için hazırlıklar yapmış, gelecek heyetlere yer hazırlamış ve güvenliğin teminine çalışmıştı. Yunanlılar şehirde kırmızı kumaş bırakmadıklarından Lütfi Arif Bey ve arkadaşlarının yardımıyla bazı çarşafklar ve patiskalar kırmızıya boyanarak yeterli derecede bayrak hazırlanmış ve her tarafa zafer takları dikilmişti.²

Fransız mıntıkasında bulunan Edirne'nin devir ve teslimi için hazırlanan heyet, 22 Kasım sabahı saat 08.10'da Bahriye Mektebi Bando ekibinin çaldığı "Ey Gaziler" türküsü ve

alkışlar arasında trenle Sirkeci'den hareket etti. Heyet Edirne'ye götürmek üzere "İstanbul'un Edirne'ye Hediyesi" ibaresini içeren ve 5 metre uzunluğundaki ipekten yapılmış şanlı bir sancağı yanlarına almıştı.

24 Kasım 1922 Cuma sabahı dönemin Edirne Valisi Şakir Kesebir ve Edirne milletvekilleri Şeref Aykut ile Faik Kalkıran ile birlikte diğer heyet bulanan kişiler şehre giriş yaparak hükümet binası önünde kurulan takın önüne gitmişlerdir.

Burada düzenlenen törende de Türk Bayrağı göndere çekilmiştir. 25 Kasım'da imzalanan tesellüm tutanağıyla da şehir geri alınmıştı. Kazanılan bu özgürlüğün coşkusunu halkımız her yıl 25 Kasım günü kutlayarak tarih yapraklarında izler bırakmıştır.

Bir asrı aşkın süren Edirne'nin Kurtuluş günü kutlamaları kentin ve ülkemizin yerel ve ulusal belleği olan gazetele rin tozlu sayfalarında yer almaktadır.

Bunları incelediğimizde çok ilginç bilgiler karşımıza çıkmaktadır;

Edirne'nin düşman işgalinden kurtuluşunun birinci yıldönümü kutlamaları 25 Kasım 1923 günü yapılmıştır. Edirne'nin kurtuluşunun birinci yıldönümü nedeniyle Ankara'dan gelen Fethi Bey Başkanlığındaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti, 24 Kasım 1923 akşamı Edirne'ye ulaşmıştır.

Heyet, 25 Kasım sabahı Edirne Belediye Binası balkonundan yapılan konuşmaların ardından Selimiye Camii önünde elli bin kişinin katılımıyla düzenlenen törende Edirne Belediye Başkanı İbrahim Bey ve Ankara'dan gelen heyet başkanı Fethi Bey, Kazım Karabekir ile birlikte protokol konuşmaları yapılmıştır.

Türkiye Reis-i Cumhuriyet Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Ankara'dan Edirne'ye gelen Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyet Başkanı Fethi Bey ile törende okunmak üzere bir kutlama mesajı göndermiştir.

Dönemin Belediye Başkanı İbrahim Zağra Bey, Cumhuriyet

İbrahim Zağra

başkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Edirne'ye gelen heyet ile gönderdiği kutlama mesajını okumak için kürsüye çıkarak Edirne halkına şu mesajı ilemiştir;

"Edirne Belediye Riyaset-i Âliyesine Davetnamenizi memnuniyet-i mahsusa ile aldım.

Düşman elinde bulunduğu felaketli günlerde elem ve hüznü candan ve derinden hissettiğimiz sevgili Edirne'mizin halas gününe tesadüf eden yevm-i mesud da aranızda bulunmayı cidden arzu ederdim.

Hasbelmazere bu şeref ten mahrumiyetimden dolayı pek müteessirim. Meclis-i Millimizden izam buyurulan Heyet-i Mebusenin reisi Fethi Beyefendinin benim de vekilim olarak kabul buyurulmasını rica eder ve güzel şehrinizin muhterem ahali si için ebedi refah ve saadet temenni eylerim efendim.

Türkiye Reis-i Cumhuriyet Gazi Mustafa Kemal"

Şehrin değişik yerlerinde kurulan takların halkımıza verdiği ayrı heyecan ve coşkuyla Edirne'nin düşman işgalinden kurtuluşunun birinci yıl dönümü üç gün kutlanmıştır. Kutlamalar amacıyla kentimize gelen TBMM Heyeti de 27 Kasım sabahı Edirne'den törenle uğurlanarak ayrılmıştır.³

Yaptığım araştırmalar da, savaşın etkilerini henüz bütünüyle üzerinden atamamış olan kentin ilk kurtuluş kutlamalarının 1923 yılında üç gün

süreyle gerçekleştirilirken diğer yıllarda ise kutlama süresinin bir haftaya çıkarıldığı görülmektedir.

Günümüzde ise kutlamaların yalnızca bir günle sınırlan dırıldığı görülmektedir. Bu bağ lamda son yıllarda kentimizde düzenlenen etkinliklerin zaman içerisinde kültürel erozyona uğraması, tarihî, kültürel ve sanatsal kimliğiyle öne çıkan serhat kenti Edirne'nin özgün kültürel dokusu, kimliği ve değerleriyle örtüşmemektedir.

İşte M. Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının kurmuş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde doğan güneşin ışığı, cumhuriyetin değer ve devrimleriyle yüz yılı aşkın ülkemizi aydınlatmayı sürdürmektedir.

Bizlere bu vatani emanet eden başta M. Kemal Atatürk ve Arkadaşları ile tüm şehitlerimizi, rahmet ve minnetle anıyoruz.

Kentimizin düşman işgalinden kurtuluşunun 103. Yılı kutlu olsun.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün göndermiş olduğu metin

Kaynaklar

1- Çetin, Nurtan (2023) Milli Mücadele Döneminde Edirne, Milli Mücadele'nin Yerel tarihleri 1923-2023, Cilt:10 kitabı içinde (s.1-103).- Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Bölüm Sayfaları: 29/(10.Cilt)

2- Tuna, Serkan (2021) Edirne'nin ilk kurtuluş yıldönümü töreni ve TBMM Heyeti, Troyacademy, 6 (2), 620-642.

3- Tuna, Serkan (2021) Edirne'nin ilk kurtuluş yıldönümü töreni ve TBMM Heyeti, Troyacademy, 6 (2), 620-642

RECEP KAREŞAN vefat etti.

Merhume Kıymet Kareşan'ın eşi, Gülen Kartal, Nermin Amaç ve Serpil Dağdevren'in babaları, Doğancaan Dağdevren, Nilgün Dağdevren, Engin Kartal ve Ezel Demir'in dedeleri, 94 yaşındaki Recep Kareşan vefat etmiştir.

Cenazesi Pazar günü Muradiye Camii'nde kılınan ikinci namazının ardından Yeni Şehir Mezarlığı'na defnedildi.

İKBALİYE ÖZCAN vefat etti.

Merhum Ahmet Özcan'ın eşi, Taşkın, Coşkun, Ersin ve merhum Ali Özcan'ın anneleri, 82 yaşındaki İkbaliye Özcan vefat etmiştir.

Cenazesi Pazar günü Şeyhçelebi Camii'nde kılınan ikinci namazının ardından Bademlik Mezarlığı'na defnedildi.

FATMA KAVAKÇI vefat etti.

Merhum Ömer Kavakçı'nın eşi, Gönül, Birol, Ayşe, Emin ve Fevziye Kavakçı'nın anneleri, 81 yaşındaki Recep Kareşan vefat etmiştir.

Cenazesi Pazar günü Akmesit Camii'nde kılınan ikinci namazının ardından Yıldırım Mezarlığı'na defnedildi.

RUKİYE CAN vefat etti.

63 yaşındaki Rukiye Can vefat etmiştir.

Cenazesi Pazar günü Bademlik Camii'nde kılınan öğle namazının ardından Bademlik Mezarlığı'na defnedildi.

SUNA TOSUN vefat etti.

56 yaşındaki Suna Tosun vefat etmiştir.

Cenazesi Pazar günü Muradiye Camii'nde kılınan öğle namazının ardından Acı Çeşme Mezarlığı'na defnedildi.

ALLAH'TAN RAHMET,
YAKINLARINA SABIR VE
BAŞSAĞLIĞI dileriz.